

ZARZĄDZENIE

Dnia 22 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

Na podstawie art. 545 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. i art. 429 § 1 k.p.k. odmawia przyjęcia wniosku skazanego M. Ś. z dnia 3 stycznia 2024 r. (data wpływu do SN), o wznowienie z urzędu postępowania w sprawie zakończonej postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 5 grudnia 2023 r., sygn. akt II AKzw 719/23, utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 18 października 2023 r., sygn. akt II 1 Ko 71/23, w przedmiocie rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykonania orzeczenia, jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 3 stycznia 2024 r. (data wpływu do SN) skazany M. Ś. wniósł o wznowienie z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 5 grudnia 2023 t., sygn. akt II AKzw 719/23, którym to orzeczeniem utrzymano w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 18 października 2023 r., sygn. akt II 1 Ko 71/23, rozstrzygające – w trybie art. 13 k.k.w. – wątpliwości co do wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. akt II K 31/17, zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 30 listopada 2020 r., sygn. akt II AKa 42/20,

poprzez wskazanie, że orzeczony w wyroku system terapeutyczny wykonania kary ma być wykonywany na oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Analiza treści tego pisma wskazuje, że zdaniem skazanego nie jest możliwe w trybie art. 13 k.k.w. uzupełnianie brakującego elementu wyroku poprzez dookreślenie sposobu terapeutycznego sposobu wykonania kary. Z dalszej części wyводу wynika, że M. Ś. upatruje potrzeby wznowienia postępowania również w treści art. 540b § 1 k.p.k., bowiem jak stwierdził, nie został powiadomiony o terminie posiedzenia Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w sprawie II AKzw 719/23, chociaż przysługiwało mu prawo uczestniczenia w tej czynności procesowej i w związku z tym złożenia wniosku o doprowadzenie na termin tego posiedzenia.

Wreszcie w kolejnym piśmie z dnia 29 stycznia 2024 r. (data wpływu do SN) skazany zakwestionował posługiwanie się przez Sąd odwoławczy: dokumentem na k. 64 (powinno być na k. 61), zgodnie z którym zaburzenia skazanego (zespół organiczny z zaburzeniami charakteru i osobowości w obrazie zespołu psychoorganicznego charakteropatycznego) potwierdzony został w orzeczeniu psychologiczno-penitencjarnym z dnia 28 czerwca 2022 r., w którym stwierdzono u skazanego przeciętny poziom funkcjonowania intelektualnego i zaburzenia osobowości na tle zmian w ONU oraz przedstawioną przez samego M. Ś. (pismo z dnia 21 kwietnia 2023 r.) opinią sądowo-psychiatryczno-psychologiczną z dnia 7 grudnia 2020 r., ze sprawy [...] (k. 105). Do pisma tego dołączył opinię biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa wydaną ustnie na rozprawie w dniu 9 marca 2023 r. w Sądzie Rejonowym w R. w sprawie o sygn. akt II K [...] /20, w której biegli ci w oparciu o badanie kliniczne nie stwierdzili u badanego wyraźnych, znaczących zaburzeń organicznych, które mogłyby skutkować zastosowaniem art. 31 § 1 i 2 k.k., wskazując, że „(...) Dyskretne objawy organiczne mogą przejawiać się w wielu sytuacjach, przy zmęczeniu, niewyspaniu, nadużywaniu niektórych leków, jednakże nie ma to żadnego wpływu na zastosowaniu art. 31 § 2 k.k. Dyskretne zaburzenia osobowości nie wymagają leczenia” (k. 27 akt SN). Zdaniem skazanego opinia ta podważa orzeczenie psychologiczno-penitencjarne, opinię zespołu biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa z Ł. oraz inne opinie wykorzystywane w sprawie II AKzw 719/23.

W tym stanie rzeczy zważyć należało, co następuje.

Przy określonym przedmiocie postępowania wynikającym z powołanych wyżej pism skazanego wskazać na wstępie należy, że rozpoznanie każdego wniosku o wznowienie postępowania, w tym również zawierającego sygnalizację potrzeby orzekania przez sąd wznowieniowy z urzędu (art. 542 § 3 k.p.k.), musi poprzedzać badanie dopuszczalności takiego wniosku (sygnalizacji) – art. 545 § 1 k.p.k. w zw. ze stosowanymi odpowiednio przepisami art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 *in fine* k.p.k.

Wniosek o wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie sporządzony osobiście przez M. Ś., niezależnie od tego czy traktować go jako sygnalizację, czy też wskazanie na przesłankę wznowienia określoną w art. 540b § 1 k.p.k., jest niedopuszczalny z mocy ustawy, a to, w oparciu o powołane wyżej przepisy art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 *in fine* k.p.k. – stosowane w postępowaniu wznowieniowym odpowiednio (art. 545 § 1 k.p.k.), musiało skutkować odmową jego przyjęcia.

W świetle art. 540 k.p.k. wznowienie dotyczy tylko „postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem”. Wszelkie zatem podstawy wznowieniowe, w tym także i te określone w art. 540a k.p.k., art. 540b k.p.k. oraz w art. 542 § 3 k.p.k., dotyczą tylko takiego postępowania. Stanowi je zaś postępowanie w przedmiocie procesu, a więc dotyczące odpowiedzialności karnej określonej osoby, w tym i dopuszczalności procedowania w tej materii. Od tej reguły istnieją wszelako wyjątki. Sąd Najwyższy wielokrotnie dopuszczał wznowienie postępowania także i do innych kategorii orzeczeń. Wskazywał chociażby na dopuszczalność wznowienia postępowania prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.), i to zarówno postępowania o stwierdzenie nieważności orzeczenia, jak również postępowania o przyznanie odszkodowania i zadośćuczynienia, prowadzonych na podstawie tej ustawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 września 2003 r., III KO 26/03; z dnia 7 grudnia 2004 r., III KO 17/04), czy też postępowania w przedmiocie odpowiedzialności Skarbu Państwa za niesłuszne skazanie lub pozbawienie

wolności przez zatrzymanie, czy tymczasowe aresztowanie, a wreszcie postępowania lustracyjnego prowadzonego w oparciu o ustawę z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi (Dz. U. z 1999 r., Nr 42, poz. 428), (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 21 kwietnia 2005 r., II KO 59/04, OSNKW 2005, nr 5-6, poz.56). W doktrynie od dawna podkreśla się także możliwość wznowienia postępowania również w odniesieniu do postępowań ubocznych, a więc co do innego niż zasadniczy nurt procesu, ale co najwyżej takich, które mają autonomiczny charakter względem tego nurtu, a więc nie są z nim związane (M. Biłtyj, M. Murzynowski: Wznowienie postępowania karnego w PRL w świetle prawa i praktyki, Warszawa 1980 r., s. 59 – 60).

Powszechnie (tak w orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie) przyjmuje się w związku z tym, iż wznowienie postępowania w postępowaniu wykonawczym jest dopuszczalne tylko w zakresie przekraczającym możliwości zmiany postanowień na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. Przepis ten przewiduje szczególny tryb kontroli i wzruszenia orzeczeń wydanych na podstawie przepisów kodeksu karnego wykonawczego, ograniczony jednak do badania wyłącznie okoliczności faktycznych, nowych lub nieznanych sądowi w chwili orzekania. Nie może więc służyć do korygowania błędów prawnych, co oznacza, że wznowienie postępowania w odniesieniu do postępowania wykonawczego może nastąpić tylko w wypadkach, których dotyczy art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 540 § 2 i 3 k.p.k., jak również na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 1996 r., III KRN OSNKW 1996, z. 5-6, poz. 26; z dnia 14 grudnia 2004 r., IV KO 35/04; z dnia 15 kwietnia 2010 r., III KO 23/10; K. Postulski, Glosa do postanowienia SN z dnia 5 lutego 2003 r., V KK 241/02, PS 2004, nr. 2, s.159).

Oczywiste jest przy tym – z racji przytoczonej już treści art. 540 § 1 k.p.k. – że ograniczeniem możliwości wznowienia postępowania toczącego się w ramach postępowania wykonawczego jest wymóg, aby dotyczyło ono orzeczenia kończącego to postępowanie sądowe. Takim będzie to, które definitywnie zamyka rozpoznanie danej kwestii i przez to mające cechy trwałości. W orzecznictwie i w piśmiennictwie podkreśla się, iż na gruncie postępowania wykonawczego orzeczeniem (postanowieniem) kończącym postępowanie jest takie, które

powoduje trwałe przekształcenie sposobu lub trybu wykonywania kary lub innego środka (por. Z. Doda, *Rewizja nadzwyczajna w polskim procesie karnym*, Warszawa 1972, s. 132 – 133; W. Grzeszczak, *Kasacja w prawie karnym*, Warszawa 1996, s. 23, A. Herzog, *Glosa do postanowienia SN z dnia 16 września 2008 r.*, sygn. IV KO 108/08, *Pr. I Pr.*, 2009, nr 5, s.174; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia z 26 maja 2004 r., V KK 64/04; z dnia 3 września 2015 r., V KO 43/15, ; z dnia 6 września 2018 r., III KO 76/18).

Oceniając charakter i następstwa postanowienia w przedmiocie określenia orzeczonego w wyroku systemu terapeutycznego odbywania kary poprzez wskazanie, że ma być ona wykonywana na oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo (pomijając kwestię, czy mogło to nastąpić w oparciu o przepis art. 13 k.k.w. i czy w ogóle było konieczne), zauważyć należy, że nie jest to orzeczenie zamykające definitywnie wskazaną kwestię, a więc mające charakter trwały. Oczywiste jest, że wykonywanie kary pozbawienia wolności we wskazanym w wyroku systemie terapeutycznym (art. 62 k.k.) trwa tak długo jak wymagają tego przesłani określone w art. 96 § 1 k.k.w. Natomiast skazanych, którzy nie wymagają już oddziaływania specjalistycznego, o którym mowa w art. 96 k.k.w. (system terapeutyczny) przenosi się do odpowiedniego systemu wykonania kary (art. 97 § 3 k.k.w.). Jest to więc sytuacja analogiczna do tej jaka wynika z orzeczenia o zastosowaniu środka zabezpieczającego umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, gdyż może ono zostać uchylone w każdym czasie na podstawie art. 203 i 204 k.k.w. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2003 r., IV KZ 16/03; tak też D. Świecki (w:) D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2017, tom II, s. 629) i w związku z tym nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe.

Co więcej, jeżeli uwzględnić treść ostatniego pisma skazanego z załączoną do niego opinią sądowo-psychiatryczno-psychologiczną z dnia 9 marca 2023 r., z której wynikać ma, że u M. Ś. rozpoznano wyłącznie dyskretne zaburzenia osobowości nie wymagające leczenia, to jest to wprawdzie nowa okoliczność, która może jednak zostać rozstrzygnięta, o czym była już mowa wyżej, w trybie art. 24 § 1 k.k.w., a nie w oparciu o przepisy Rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego.

W tych uwarunkowaniach faktycznych i prawnych za bezsporną uznać należy niedopuszczalność przeprowadzenia postępowania o wznowienie postępowania w oparciu o przepisy procedury karnej (art. 540, 540a, 540b i 542 § 3 k.p.k.) w odniesieniu do postanowienia sądu dookreślającego terapeutyczny system wykonania kary pozbawienia wolności (art. 96 § 1 k.k.w.), jako że orzeczenie to nie ma charakteru trwałego, a wykonanie kary w tym systemie może zostać, przy spełnieniu warunku z art. 97 § 3 k.k.w., zakończone.

Kierując się przedstawionymi względami zarządzono jak na wstępie.

[SOP]

[ał]